

ภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

Teacher Leadership in Schools under the Office of Buengkhan Primary Education Service Area

ปาริฉัตร คำเห็น*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร**

ดร.สุรพล บุญมีทองอยู่***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามเพศ 3) เปรียบเทียบภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามสถานภาพ 4) เปรียบเทียบภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน 5) เปรียบเทียบภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามขนาดโรงเรียน 6) หาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test สำหรับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 10 คนโดยเนื้อหาในการสัมภาษณ์ ได้จากด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬไม่แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารและครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมไม่แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารและครูที่มีความคิดเห็นจำแนกตามประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬโดยรวมไม่แตกต่างกัน
5. ผู้บริหารและครูที่มีความคิดเห็นจำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
6. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีดังนี้
  - 6.1 ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง ครูควรมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาความรู้ให้แก่ตนเองและควรคำนึงถึงเป้าหมายของการทำงานโดยตั้งเป้าหมายร่วมกับผู้อื่นอย่างมีผู้บริหารและครู อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัจจุบันเพื่อให้เกิดความรอบรู้แล้วนำมาพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานได้

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำครู

* ครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

6.2 ทางด้านการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง ครูควรมีการวางแผนการทำงานควรศึกษารายละเอียด กฎเกณฑ์ หรือแนวทางการปฏิบัติโดยไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้น มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและหาแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาโดยให้นำผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

6.3 ด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน ครูควรมีความเข้าใจในเรื่องที่สอนควรศึกษาหา ความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและเลือกสรรวิธีการต่างๆ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน

ABSTRACT

This study aims 1) to investigate teacher leadership in schools under the Office of Buengkan Basic Education Service Area, 2) to compare the perception of teacher leadership of teachers, and administrators classified by gender, 3) to compare the perception of teacher leadership of teachers, and administrators classified by working position, 4) to compare the perception of teacher leadership of teachers, and administrators classified by years of working experience, 5) to compare the perception of teacher leadership of teachers, and administrators classified by size of schools, and 6) to seek the guidelines to develop teacher leadership in schools under the Office of Buengkan Basic Education Service Area. The samples of the study consisted of 335 teachers, and administrators in schools under the Office of Buengkan Basic Education Service Area, selected by multi-stage random sampling. The data was collected by questionnaires. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. For the guidelines to develop teacher leadership in schools under the Office of Buengkan Basic Education Service Area, 10 experts were interviewed in the contents in the lowest value aspects below than total average.

The findings were as follows:

1. In overall, the teacher leadership of the teachers under the Office of Buengkan Basic Education Service Area was in the high level.
2. The perception of teachers and the administrators in the teacher leadership, classified by gender, was not different.
3. The perception of teachers and the administrator in the teacher leadership, classified by position, was not different in overall.
4. The perception of teachers and the administrators in the teacher leadership, classified by years of working experience, was not different in overall.
5. The perception of teachers and the administrators in the teacher leadership, classified by school sizes was in a statistically different significance at the .05 level.
6. The guidelines to develop the teacher leadership in schools under the Office of Buengkan Basic Education Service Area were as follows:

6.1 In aspect of being the person of change, teachers should be confident that they have the ability to learn and develop their own by studying and have to set up the vision in collaborative working skills by aiming the current circumstances for more knowledge to develop themselves and the colleagues.

6.2 In aspect concentrated working, teachers should have working plans and studied the precise regulations and rules and concentrated working by aim at the expected outcome. Moreover, they have to

Analyze the cause of problems and to seek to solve problems based on the past result of working to be the guidelines of the better work developing.

6.3 In aspect of aims at students' achievement, teachers should understand the contents given to the students and also study to develop themselves and to select the instructions and teaching methods applied in learning process to effectively develop students' ability.

Keyword : Teacher Leadership

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือมนุษย์ให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคศตวรรษ ที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 และฉบับที่ 3 พุทธศักราช 2553 ได้กำหนดกลไกและวิธีการปฏิรูปครู และวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงมีการปฏิรูปทั้งระบบครบกระบวนการ โดยจัดให้มีการผลิตครูใหม่มีการพัฒนาและส่งเสริมครูอย่างต่อเนื่องจัดตั้งกองทุนและมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีองค์การวิชาชีพครูที่ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพครู และใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู รวมทั้งจัดระบบบริหารบุคคลใหม่ โดยกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา กำหนดระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนสวัสดิการต่างๆ ให้ครูได้สมฐานะทางสังคมและคนรุ่นใหม่ต่อวิชาชีพครูให้สมกับที่วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงและเป็นวิชาชีพที่สำคัญยิ่งต่อความมั่นคงถาวรของชาติไทย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553 หน้า 18-19)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีหน้าที่จัดการศึกษาในเขตพื้นที่บริการ จำนวน 8 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล อำเภอพรเจริญ อำเภอปทุมคณา อำเภอโซ่พิสัย และอำเภอปากคาด ได้กำหนดกรอบการเคลื่อนไหวกลยุทธ์สู่การปฏิบัติตามการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทางด้านภาวะผู้นำครูนั้นมีทั้งการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานที่กำหนดและสามารถจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลให้แก่ผู้เรียนพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีการพัฒนาระบบแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขวัญและกำลังใจในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานคุณวุฒิ และแสดงศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลงานการสอนที่แสดงศักยภาพการสอนอย่างมืออาชีพ เป็นเชิงประจักษ์ และได้รับการเชิดชูเกียรติอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีภาวะผู้นำทางด้านวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมมีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ ที่มุ่งพัฒนาการศึกษาของชาติ และมีทักษะในการเข้าถึงและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการปฏิรูปครู และกรอบการเคลื่อนไหวกลยุทธ์สู่การปฏิบัติตามการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ในกลยุทธ์ ที่ 4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาปึงกาฬ ได้มองเห็นความสำคัญในการพัฒนาครูและพัฒนาการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปึงกาฬ เนื่องจากจังหวัดปึงกาฬเพิ่งจะมีการยกระดับขึ้นเป็นจังหวัดในระยะเวลาไม่ถึง 10 ปี ยังไม่มีความพร้อมในเรื่องการบริหารจัดการศึกษาเหมือนจังหวัดอื่นๆ เช่น ด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารและสถานที่ การคมนาคม การบริหารจัดการ ที่เป็นระบบและต่อเนื่องรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาด้านปฏิรูปครูโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการวางแผนและการกำหนด ยุทธศาสตร์การดำเนินงานพัฒนาครูและการศึกษาครูให้มีภาวะผู้นำเพื่อความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

คำถามการวิจัย

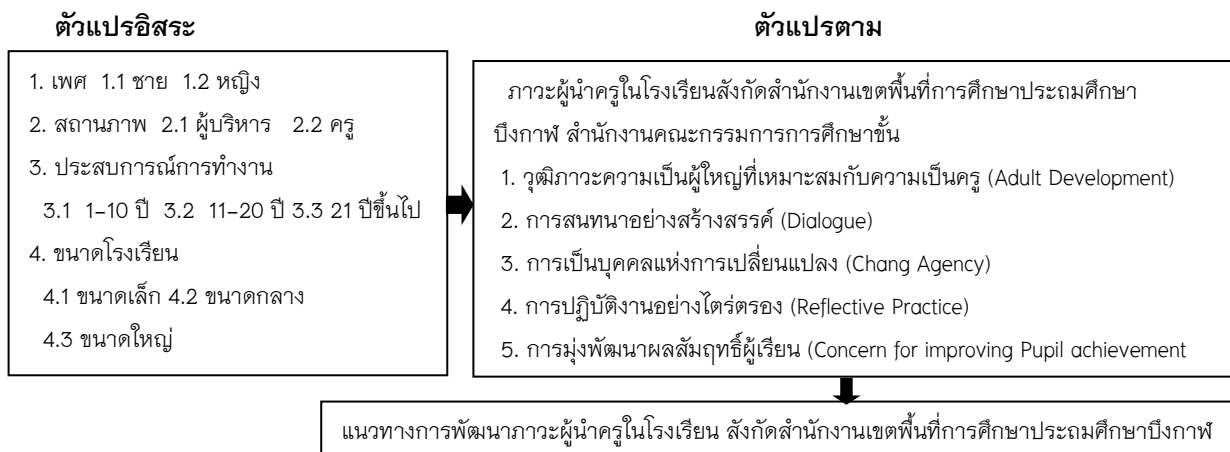
1. ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬอยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามเพศแตกต่างกันหรือไม่
3. ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามสถานภาพแตกต่างกันหรือไม่
4. ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันหรือไม่
5. ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
6. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามเพศ
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามสถานภาพ
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามประสบการณ์การทำงาน
5. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามขนาดโรงเรียน
6. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้น ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 215 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 2,497 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร 224 คน ครู จำนวน 2,273 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 215 คน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 9 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2558 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน Krejcie and Morgan การวิจัยครั้งนี้ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน จำแนกเป็นกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 96 คน และครูผู้สอน จำนวน 239 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับตามวิธีของเร็นซีสไลเคอร์ต (Rensis Likert Method) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ สถานภาพ ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 5 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม จำนวน 335 ฉบับไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการหาคูณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาอำนาจจำแนกค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item total Correlation) ของเพียร์สัน (Pearson) และ การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach)
3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานข้อที่ 1 “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี” ใช้สถิติค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สมมติฐานข้อที่ 2 “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามเพศแตกต่างกัน” ใช้สถิติการทดสอบ (t-test) แบบการวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว สมมติฐานข้อที่ 3 “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามสถานภาพแตกต่างกัน” ใช้สถิติการทดสอบ (t-test) แบบการวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว สมมติฐานข้อที่ 4 “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน” ใช้สถิติการทดสอบเอฟ (F-test) แบบการวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) สมมติฐานข้อที่ 5 “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน” ใช้สถิติการทดสอบเอฟ (F-test) แบบการวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย 5 ด้านต่อไปนี้ วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง และการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีอยู่ในระดับมาก”
2. ผู้บริหารและครูจําแนกตามเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามเพศแตกต่างกัน”
3. ผู้บริหารและครูจําแนกตามสถานภาพ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านการสนทนาอย่างสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาพรวมและส่วนรายด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามเพศแตกต่างกัน”

4. ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬมีความคิดเห็นมีต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน โดยรวมพบว่าผู้บริหารและครูปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีกลางมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน”

5. ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ด้านวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ว่า “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน”

6. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีดังนี้

6.1 ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง ครูควรมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาความรู้ให้แก่ตนเอง และควรคำนึงถึงเป้าหมายของการทำงานโดยตั้งเป้าหมายร่วมกับผู้อื่นอย่างมีวิสัยทัศน์ อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัจจุบันเพื่อให้เกิดความรอบรู้แล้วนำมาพัฒนาตนเองและเพื่อร่วมงานได้

6.2 ด้านการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง ครูควรมีการวางแผนการทำงานควรศึกษารายละเอียด กฎเกณฑ์ หรือแนวทางการปฏิบัติโดยไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้น มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยให้นำผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

6.3 ด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน ครูควรมีความเข้าใจเรื่องที่สอน ควรศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองและเลือกสรรวิธีการต่างๆ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยขออภิปรายดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านปรากฏว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ เนื่องจากครูความสามารถในการพัฒนาตนเองและเพื่อนเป็นแบบอย่างทางการสอนที่สนองความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับ วาสนา ปุริโส (2558, บทคัดย่อ) ที่ว่า “ครูมีความสามารถในการนำ โครงการ / กิจกรรมต่างๆ ไปปฏิบัติร่วมกันผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำและผู้ตามเพื่อสนองนโยบายของสถานศึกษาในลักษณะสื่อสารสองทาง เป็นการให้อำนาจการเสริมพลังงานทำงานระดับโรงเรียน ครูทุกคนมีการพัฒนาตนเองและเพื่อนจากการ ปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบาทของครูตามความถนัดและความสนใจ จึงทำให้เกิดความร่วมมือ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา ยอมรับและเปิดใจต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และผลที่เกิดขึ้นต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน คือครูใช้ภาวะผู้นำในการเรียนรู้จากโครงการต่างๆ ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ทางบวก” ดังนั้น การร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือกัน รวมถึงการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น ย่อมส่งผลให้การทำงานนั้นมีความสุข

2. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามเพศแตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

เนื่องจากครูทุกเพศล้วนย่อมมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกันคือความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเท่าเทียมกัน ครูส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สามารถศึกษาค้นคว้าและหาแนวทางในการพัฒนา ตนเอง จึงมีการศึกษาหลักและทฤษฎีต่างๆ ในการบริหารจัดการการศึกษานำมาใช้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก ทักษะความเป็นผู้นำของครูรับรู้หรือเข้าใจได้โดยทั่วไป ภาวะผู้นำของครูที่ยังคงมี ความสัมพันธ์ทางด้านการเป็น วิชาชีพครู การจัดระบบเครือข่ายงาน เช่น กลุ่มหรือทีมที่เป็นกลุ่มที่สอนกลุ่มเล็กๆ ซึ่งรับรู้หรือเข้าใจได้ว่าเป็นส่วน สำคัญที่สุดในการดำเนินการงานภาวะผู้นำครูในโรงเรียน ผลประโยชน์ที่ได้รับจาก การทำงานในกลุ่มภาวะผู้นำครูใน โรงเรียนคือการได้รับความรู้สึกที่เป็นตัวเองเพิ่มขึ้น การได้รู้ถึงอุปสรรคของการทำงาน การใช้ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน คือเวลา” ดังนั้นการทำงานของครูไม่ขึ้นอยู่กับเพศแต่ขึ้นอยู่กับความตระหนักและการปฏิบัติตามบทบาทของตนเอง เป็นอย่างดี

3. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามสถานภาพแตกต่างกัน เนื่องจากว่า ตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้มุมมองการปฏิบัติงานนั้นแตกต่างกันด้วย สอดคล้องกับ Al Hosani (2015, Abstract) ที่ว่า “ครูใหญ่ใช้หลัก หลักจิตวิทยาการสอนมากกว่าครู เช่น เอาใจใส่ต่อกรอบแนวคิดที่เป็นเป้าหมายของโรงเรียน กระตุ้นให้ครูจัดการ เรียนการสอนโดยวิธีอำนวยความสะดวกให้นักเรียน ประเมินผลการเรียนมากกว่ารักษาภาพลักษณ์ จัดการเรียนการสอน เต็มเวลาและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้อต่อการสอนของครู ทางด้านการสอนของครูพบว่า ครูมีการจัดการ เรียนการสอนนักเรียนเป็นกลุ่ม บอกจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ตรวจสอบการบ้านนักเรียนมากขึ้น มอบหมายให้ นักเรียนเขียนเรียงความเพื่อแสดงความคิดสร้างสรรค์ จัดการเรียนการสอนแบบโครงการและจัดได้ว่าในห้องเรียน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า เมื่อครูใหญ่ให้ความเอาใจใส่การปฏิบัติงานด้วยศักยภาพภาวะผู้นำ ครูก็ให้ความ สนใจต่อการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้น” และนอกจากนี้ครูที่ได้ศึกษาบทบาท หน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดีแล้วทำให้ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานที่ต่างกันแต่สามารถ ร่วมกันปฏิบัติงานโดยการกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายในการทำงานร่วมกันได้ สอดคล้องกับ อรพรรณิ ไชยปัญญา (2556, บทคัดย่อ) ที่ว่า “การทำงานที่มีประสิทธิภาพต้องมีการกำหนดเป้าหมาย การติดต่อสื่อสาร การมีวิสัยทัศน์ ร่วม การมีทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการมีความเชี่ยวชาญซึ่งองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีความสอดคล้อง กับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลักสูตรการฝึกอบรมภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย 3 ส่วน คือ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และหน่วยการฝึกอบรม” ดังนั้นในการปฏิบัติดังกล่าวครูทุกคนรวมถึง ผู้บริหารถึงแม้จะมีบทบาทที่ต่างกันแต่สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพ

4. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามประสบการณ์แตกต่างกันเนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันรวมถึงประสบการณ์การทำงานนั้นย่อมส่งผลให้ครูมีความรู้ความสามารถและความชำนาญ ในการทำงานที่ต่าง เพราะในการทำงานนั้นต้องอาศัยทักษะ และความชำนาญจึงจะส่งผลให้งานนั้นมีความผิดพลาด น้อยที่สุด สำหรับประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันได้มีความสอดคล้องกับ เทพวังสรรค์ จันทรังษี (2556, บทคัดย่อ) ที่ว่า “ความเป็นมืออาชีพ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานอย่าง ไตร่ตรอง การมุ่งพัฒนาผู้เรียน การเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี” ดังนั้นการจะเป็นครูมืออาชีพได้นั้น ย่อมอาศัยประสบการณ์ในการสั่งสมความรู้ความชำนาญและทำให้ครูนั้นนำผลงานที่ได้ปฏิบัติมานำไปใช้ในการ พัฒนาคุณภาพงานและเป็นการนำผลงานไปใช้ในการเพิ่มวิถยฐานะต่อไป

5. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามประสบการณ์แตกต่างกันผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า ผู้บริหารและครู ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ มีความแตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างด้านขนาดสถานศึกษาที่มี ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นด้านความเคร่งครัดในการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ตั้งไว้ รวมถึงสภาพบริบทการทำงานอย่างเป็นระบบของโรงเรียนแตกต่างกันด้วย ซึ่งส่งผลให้ครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความเห็นในด้านภาวะผู้นำครูที่ต่างกัน สอดคล้องกับความเห็นของ สุรัตน์ พัฒนเชียร (2552, บทคัดย่อ) ที่ว่า “ความสามารถทางภาวะผู้นำครูส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ ส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผ่านบรรยากาศสถานศึกษา ความสามารถทางภาวะผู้นำครูส่งผลทางบวกต่อบรรยากาศสถานศึกษาและบรรยากาศสถานศึกษาส่งผลทางตรง ต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” นอกจากนี้การกระตุ้นศักยภาพการทำงานของครูในโรงเรียนขนาดต่างกันยังส่งผลให้ครูมีแรงบันดาลใจในการทำงานที่ต่างกันด้วย” ดังนั้นขนาดโรงเรียนอาจรวมถึงระบบการบริหารงานการสร้างขวัญกำลังใจในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันส่งผลถึงศักยภาพการทำงานของครูที่อยู่ตามขนาดโรงเรียนนั้นต่างกันตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ครูควรมีความมุ่งมั่นและสามารถทำงานด้วยความเต็มใจและเสียสละควรมีการติดตามข่าวสารทางการศึกษาเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 ครูควรเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการประสานงานและสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนด้วย
- 1.3 ครูควรศึกษาบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่และบทบาทการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีเพื่อให้ทราบถึงบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์
- 1.4 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพในการทำงานเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของงานดีขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่สามารถแก้ไขได้
- 1.5 ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและมอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคคล เพื่อเป็นการสร้างบุคคลที่มีคุณภาพมาพัฒนาการทำงานได้
- 1.6 ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำครูในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมหรือด้านที่ต้องการพัฒนา
- 2.2 ควรนำแนวทางในการพัฒนาไปศึกษาและสร้างเป็นรูปแบบในการกำหนดคุณลักษณะและพฤติกรรมในการพัฒนาครู

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
 กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์เกษตรแห่งประเทศไทย.
- เทพรังสรรค์ จันทรงยี. (2556). *การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. ดุษฎีนิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: เดอะบุคส์.
- วาสนา ปุริโส. (2558). *การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนน้ำตกห้วยสวนพลู : การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. ดุษฎีนิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุรัตน์ พัฒนเชียร. (2552). *ตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. (22 ตุลาคม 2558). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558*.
 เรียกใช้เมื่อ 22 ตุลาคม 2558 จาก บึงกาฬ [ออนไลน์]: <http://www.plan.ictbk.net/>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *รายงานการติดตามและประเมินความก้าวหน้าการปฏิรูปการศึกษาด้านการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : เซ็นจูรี่.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2554) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรชนี ไชยปัญญา. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก*. ดุษฎีนิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Al Hosani, Hayat Abdalla. (2015). *Principles' Instructional Leadership Practices and Their Relationship to Teachers' Instructional Practices in Shajah Schools. United Arab Emirates University*.